

اندرز آذربید مارسپندان

متن پهلوی

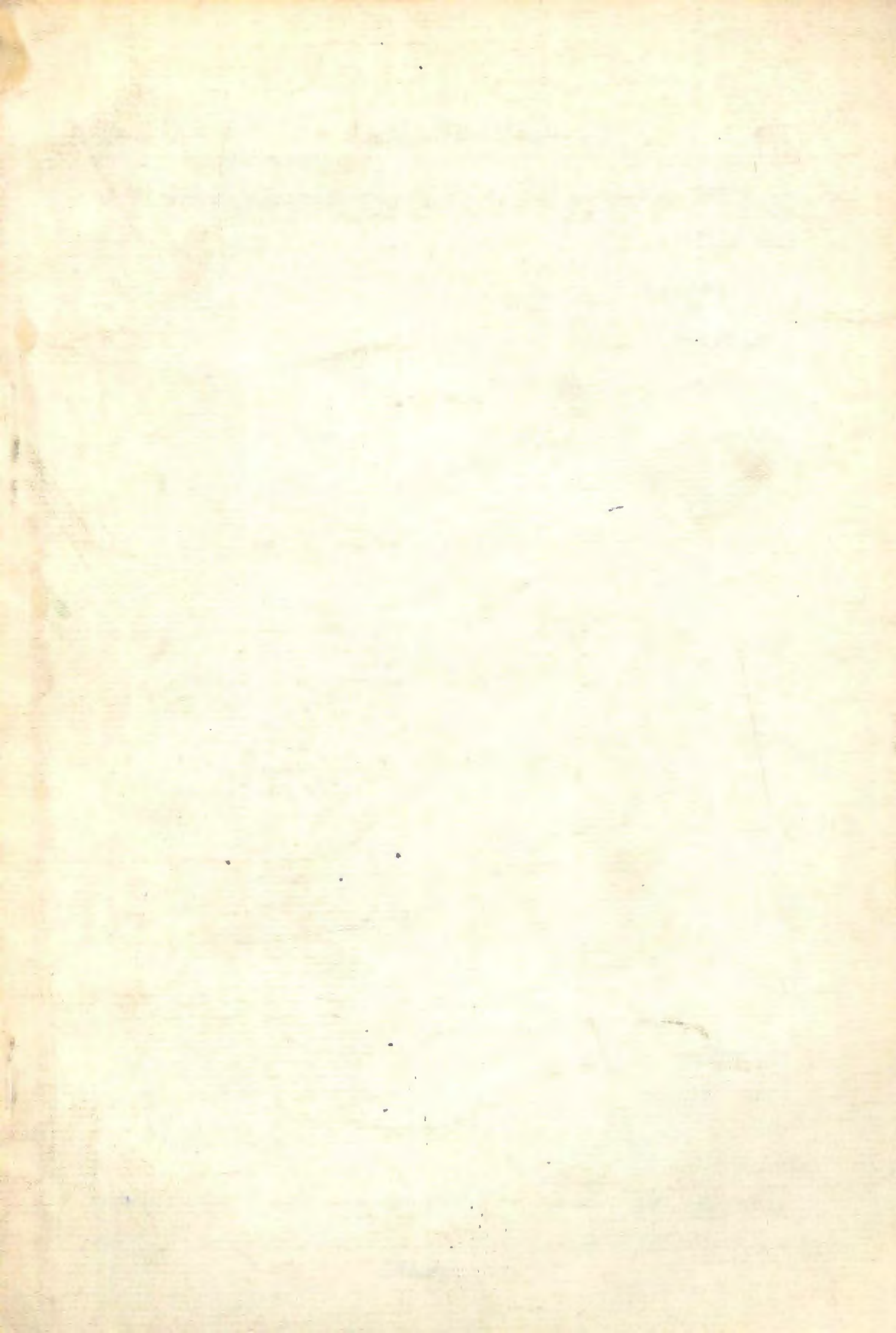
ب

ترجمة فارسی

از

(ماهیارنواپی)
استاد دانشگاه تبریز

از نشریه دانشکده ادبیات تبریز
شماره زمستان سال یازدهم

اندرز آذربد مارسپندان

متن پهلوی

با

ترجمه فارسی

از

(ماهیار نوایی)

استاد دانشگاه تبریز

از نشریه دانشکده ادبیات تبریز

شماره زمستان سال یازدهم

اندرز آذربد مارسپندان

اندرز آذربد مارسپندان نیز یکی دیگر از پند نامه‌های پهلویست و چنانکه از نامش پیداست منسوبست به «آذربد مارسپندان»، اندرز بد و مؤبد بزرگ زمان شاپور دوم، و جزء متون پهلوی چاپ جاماسپ جی دستورمینوچهرجی جاماسپ اسانا^۱ در صحیفه‌های ۵۸ تا ۷۱ بچاپ رسیده است و درمیان اندرز خسروکواتان و متن ناقصی که از صحیفه ۷۲ آغاز میشود جای دارد.

این متن در تمام نسخ موجود ناقص بنظر میرسد و کامل آن (باضافه «حقیقت روزها») بایستی دارای سه هزار واژه بوده باشد^۲.

در سال ۱۸۶۹ شهریار جی دادابه‌ای در حدود یک هزار و هفتصدوسی واژه از این متن پهلوی را بابرار پازند آن و ترجمه‌ای بزبان گجراتی بچاپ رسانده است^۳. و در سال ۱۸۷۰، از روی چاپ بالا، شاپورجی اِدالَجی ترجمه‌ای بزبان انگلیسی تهیه کرده است. در سال ۱۸۸۵ نیز دستور بشوتن «در گنج شایگان» خود این متن را با ترجمه انگلیسی و گجراتی بار دیگر چاپ کرده است. در ۱۸۸۷ دوهارله ترجمه‌ای از آن

۱- Pahlavi Texts, edited by Dastur Jamaspji Minocheherji Jamasp-Asana, Bombay 1897, 1913.

۲- E. W. West, Grundriss der Iranischen Philologie, II Band, Strassburg 1896-1904. ص ۱۱۲

۳- Shehriarjee Dadabhoy, Pandnâmah-i Adarbad Mansarspend, Bombay, 1869.

بربان فرانسه فراهم کرده است.^۱ بسال ۱۸۸۹ خدایار دستور شهریار ایرانی این متن را با چند متن دیگر چاپ کرده است.^۲ در ۱۹۳۳ نیز تراپور آوانوشتی ازین متن و چند متن دیگر با ترجمه انگلیسی و کجراتی منتشر ساخته است.^۳

برای اطلاع بیشتری درباره این متن رجوع شود به مقدمه متون پهلوی چاپ جاماسپ-اساناص ۲۱ و Grund. d. Iran. Philol. مقاله وست ص ۱۱۲. اینک متن پهلوی، که عیناً از روی متن جاماسپ اسانا تهیه شده است با ترجمه فارسی و حواشی لازم از نظر خوانندگان میگذرد، امیدست که دانش پژوهان را سودمند افتد.

۱- De Harlez, Le Livre des Conseils d'Aterpât-i Mansarspendân, Le Muséon, VI, 66-78, 1887.

۲- Khudâyâr Dastur Shahryâr Irani, The Pahlavi Texts, Containing Andarz-i Adarbâd Mâraspandân Bombay, 1899.

۳- J. C. Tarapore, Pahlavi Andarz-Nâmak Containing Chitak Andarz-i Pôryôtkaêshân and five other andarz, Bombay, 1933.

૧૧૭

• ફોનિશિયન સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ

૧. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ
 ૨. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ
 ૩. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ
 ૪. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ
 ૫. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ

૨. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ
 ૩. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ
 ૪. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ
 ૫. સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ સંસ્કૃતિ

1 M₁₀, M₁₇ add ૧૫ ૧૬; TD, JE add ૧૫ ૧૬; JU adds ૧૫ ૧૬. 2 All but MK, JJ add ૧ ૨. 3 MK ૧૫ ૧૬; JJ ૧૫ ૧૬; JU ૧૫ ૧૬ and adds ૧૫ ૧૬. 4 MK ૧૫ ૧૬; JJ, JU, JE, TD ૧૫ ૧૬. 5 MK, JJ ૧૫ ૧૬. 6 All but MK ૧૫ ૧૬. 7 M₁₀, M₁₇, JJ, JU ૧૫ ૧૬. 8 JJ ૧૫ ૧૬; M₁₀ ૧૫ ૧૬; M₁₇ ૧૫ ૧૬. 9 M₁₀, M₁₇ add ૧૫ ૧૬; JE, JU, TD add ૧૫ ૧૬. 10 M₁₀, M₁₇ ૧૫ ૧૬; JE, TD ૧૫ ૧૬; JU ૧૫ ૧૬. 11 JU, JE, M₁₀, M₁₇ add ૧૫ ૧૬; JE puts it in parentheses. 12 MK, JJ ૧૫ ૧૬; M₁₀, M₁₇ ૧૫ ૧૬; JU ૧૫ ૧૬. 13 M₁₀, M₁₇, JU add ૧૫ ૧૬. 14 JU adds ૧૫ ૧૬. 15 All but MK, JJ ૧૫ ૧૬. 16 JJ ૧૫ ૧૬; JU ૧૫ ૧૬; M₁₀, M₁₇ ૧૫ ૧૬. 17 M₁₀, M₁₇ ૧૫ ૧૬; JU adds ૧૫ ૧૬. 18 All but MK, JJ ૧૫ ૧૬; M₁₀, M₁₇, JU also add ૧૫ ૧૬. 19 MK omits; JJ ૧૫ ૧૬; M₁₀, M₁₇ ૧૫ ૧૬. 20 MK ૧૫ ૧૬.

૧૦. પાંચમી સુધીના અક્ષરોના સ્થાન

૨૧. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૨૨. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૨૩. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
- ૨૪-૨૫. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૨૬. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૨૭. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૨૮. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
- ૨૯-૩૦. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૩૧. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૩૨. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૩૩. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.
૩૪. સ્થાન ૩૦. "અક્ષરો" ના સ્થાન ૩૦. સ્થાન ૩૦.

39 JJ સ્થાન ૩૦; M₁₀, M₁₇ સ્થાન ૩૦. 40 MK, JJ સ્થાન ૩૦; M₁₇ સ્થાન ૩૦.
 41 TD, JE સ્થાન ૩૦. 42 JJ સ્થાન ૩૦; JU, M₁₀, M₁₇ સ્થાન ૩૦. 43 MK, JJ, TD om. ૩૦. 44 MK, JJ સ્થાન ૩૦. 45 JJ સ્થાન ૩૦; MK, JE, TD, M₁₀ સ્થાન ૩૦; M₁₇ સ્થાન ૩૦. 46 MK, JE, TD સ્થાન ૩૦; JJ સ્થાન ૩૦. 47 JU, M₁₀, M₁₇ add સ્થાન ૩૦. 48 M₁₀ સ્થાન ૩૦; M₁₇ સ્થાન ૩૦. 49 M₁₀, JU, JE om.; M₁₇ સ્થાન ૩૦. 50 JJ સ્થાન ૩૦; M₁₀ સ્થાન ૩૦. 51 All but M₁₀, M₁₇ સ્થાન ૩૦. 52 M₁₀, M₁₇ સ્થાન ૩૦; JU સ્થાન ૩૦; JE સ્થાન ૩૦. 53 JJ, JU સ્થાન ૩૦; M₁₀, M₁₇ સ્થાન ૩૦. 54 JU સ્થાન ૩૦. 55 JU omits. 56 M₁₀, M₁₇, JU, JE add સ્થાન ૩૦. 57 M₁₀, M₁₇, JU add સ્થાન ૩૦. 58 MK, JJ સ્થાન ૩૦; M₁₀, M₁₇, JU add સ્થાન ૩૦. 59 MK, JJ સ્થાન ૩૦. 60 MK, JJ સ્થાન ૩૦. 61 JJ સ્થાન ૩૦; M₁₀, M₁₇, JU સ્થાન ૩૦. 62 MK, JJ સ્થાન ૩૦ corrected to સ્થાન ૩૦. 63 All but M₁₀ om. 64 MK, JJ, TD સ્થાન ૩૦. 65 MK, JJ, TD, JE સ્થાન ૩૦. 66 MK, JJ સ્થાન ૩૦. 67 MK, JJ om.

૧૧

ફાલગુણ ૧૯૫૭

- ૩૦ સ્વામીજી. ૭૧ સ્વામીજી. ૭૨ સ્વામીજી. ૭૩ સ્વામીજી. ૭૪ સ્વામીજી. ૭૫ સ્વામીજી. ૭૬ સ્વામીજી. ૭૭ સ્વામીજી. ૭૮ સ્વામીજી. ૭૯ સ્વામીજી. ૮૦ સ્વામીજી. ૮૧ સ્વામીજી. ૮૨ સ્વામીજી. ૮૩ સ્વામીજી. ૮૪ સ્વામીજી. ૮૫ સ્વામીજી. ૮૬ સ્વામીજી. ૮૭ સ્વામીજી. ૮૮ સ્વામીજી. ૮૯ સ્વામીજી. ૯૦ સ્વામીજી. ૯૧ સ્વામીજી. ૯૨ સ્વામીજી. ૯૩ સ્વામીજી. ૯૪ સ્વામીજી. ૯૫ સ્વામીજી. ૯૬ સ્વામીજી. ૯૭ સ્વામીજી. ૯૮ સ્વામીજી. ૯૯ સ્વામીજી. ૧૦૦ સ્વામીજી.

68-69 JE omits સ્વામીજી; M₁₆, M₁₇, JU, TD સ્વામીજી. 70-71 MK, JJ, JE, TD om. 72 M₁₆, M₁₇, JE, JU સ્વામીજી. 73-74 M₁₆, M₁₇, JU, TD સ્વામીજી; JE સ્વામીજી. 75 MK, JJ સ્વામીજી. 76 M₁₆, M₁₇, JU, TD સ્વામીજી; JE, TD સ્વામીજી; JU સ્વામીજી. 77 MK, TD, JU add સ્વામીજી; JJ adds સ્વામીજી. 78 MK, JJ add સ્વામીજી. 79 JE, TD સ્વામીજી. 80-81 MK torn, but there is not room for both સ્વામીજી and સ્વામીજી; JJ, TD, JE om.; JU omits સ્વામીજી. 82 JJ, JU સ્વામીજી; M₁₆, M₁₇ સ્વામીજી. 83 JU adds સ્વામીજી. 84 MK, JJ add સ્વામીજી. 85 MK, JJ સ્વામીજી; M₁₇ સ્વામીજી. 86 JJ સ્વામીજી; M₁₆, M₁₇ om. 87 M₁₆, JU add સ્વામીજી; M₁₇ adds સ્વામીજી. 88 All but MK, JJ સ્વામીજી. 89 JJ સ્વામીજી; M₁₆, M₁₇ સ્વામીજી; JU સ્વામીજી. 90 M₁₆, M₁₇ સ્વામીજી. 91 M₁₆, M₁₇ સ્વામીજી. 92 JJ સ્વામીજી; M₁₆, M₁₇, JU સ્વામીજી. 93 JU સ્વામીજી. 94 M₁₆, M₁₇ સ્વામીજી. 95 JU omits. 96 All but MK, JJ સ્વામીજી. 97 JE સ્વામીજી. 98 JE સ્વામીજી; JU adds સ્વામીજી. 99 M₁₆, M₁₇ સ્વામીજી; TD સ્વામીજી. 100 TD prefixes સ્વામીજી. 1 JJ, JE સ્વામીજી.

79

। नमो भगवते वासुदेवाय । नमः ॥ नमः ॥ ॐ नमः ॥

[illegible]

કચ્છના જાણીતા સ્થાનના નામો

॥ १८ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

[illegible]

॥१-१०॥ ६५ ॥ ०-५॥ ६५ ॥ ॥ ६५ ॥ ॥ ६५ ॥ ॥ ६५ ॥

ਅੰਕ ੧੦੦ ੧੧ ੧੨ ੧੩ ੧੪ ੧੫ ੧੬ ੧੭ ੧੮ ੧੯ ੨੦ ੨੧ ੨੨ ੨੩ ੨੪ ੨੫ ੨੬ ੨੭ ੨੮ ੨੯ ੩੦ ੩੧ ੩੨ ੩੩ ੩੪ ੩੫ ੩੬ ੩੭ ੩੮ ੩੯ ੪੦ ੪੧ ੪੨ ੪੩ ੪੪ ੪੫ ੪੬ ੪੭ ੪੮ ੪੯ ੫੦ ੫੧ ੫੨ ੫੩ ੫੪ ੫੫ ੫੬ ੫੭ ੫੮ ੫੯ ੬੦ ੬੧ ੬੨ ੬੩ ੬੪ ੬੫ ੬੬ ੬੭ ੬੮ ੬੯ ੭੦ ੭੧ ੭੨ ੭੩ ੭੪ ੭੫ ੭੬ ੭੭ ੭੮ ੭੯ ੮੦ ੮੧ ੮੨ ੮੩ ੮੪ ੮੫ ੮੬ ੮੭ ੮੮ ੮੯ ੯੦ ੯੧ ੯੨ ੯੩ ੯੪ ੯੫ ੯੬ ੯੭ ੯੮ ੯੯ ੧੦੦

੧੨-੧੩ ੧੬੬੫ ੦ ੧੧੧੧ ੬੬ ੧੬੬੫ ੦ ੧੧੧੧ ੬੬੬੫

१२९-१३० कः स्यात् • त्रिंशद् दशस्य • अथ च । क

۱۰۵

५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

६५ || स-सु- । सु-सु- । सु-सु- ॥ ६६ || सु-सु- । सु-सु- । सु-सु-

॥ १४ ॥ सु । नि । ल । अ । य । सु । क । म । इ । ण् । ः । नः ॥ सु । नः

۱۲۹

[illegible][illegible][illegible]

11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

67 The text from this point upto **מסכתא** l. 19 is taken solely from W. 68 **עשר**. 69 **מערב**. 70 **שבת**. 71 **מסכתא**. 72 MK fol. 64 commences at this point; the following 2 pages are taken from MK, JJ, W. See p. 68, n. 60. 73-74 MK, JJ om. 75 JJ **שבת**.

بنام یزدان

اندرز انوشه‌روان آذربد هارسپندان

- ۱- این پیدا (ست) ^۲ که آذربد را فرزندی تنی زاد نبود و از آن پس اعتماد ^۳ به یزدان کرد، دیر نیامد که آذربد را فرزندی بود، پس درست خیمی زرتشت اسپیتمان را، زرتشت نام نهاده و گفت که خیز پسر من تا (ت) فرهنگ آموزم.
- ۲- پسر من! کرفه اندیش باش نه گناه اندیش چه مردم تا جاودان زمان نزیند،
پس چیزهای مینوی شایسته تر (ست).
- ۳- آن (چه) گذشت فراموش کن و برای آن (چه) نیامده است تیمار و رنج مبر.
- ۴- خدای (= پادشاه) و سردار مرد را دوستار ^۴ باش و گستاخ مباح.
- ۵- هر چه بتو نه نیکو (ست) تو نیز بدیگر کس مکن.
- ۶- با خدایان (= پادشاهان) و دوستان یگانه باش.
- ۷- خویشتن به بندگی به کس مسپار.
- ۸- هر که با تو به خشم و کین رود پس ازش دور باش.
- ۹- اکنون ^۵ و هر گاه امید به یزدان دار و دوست آن گیر که بتو سودمندتر باشد.
- ۱۰- به کار یزدان و امشاسپندان کوشا و جاسپار باش.
- ۱۱- راز به زنان مبر ^۶. ۱۲- هر چه شنوی نیوش (و) هرزه مگوی.

۱- متن = این اندرز ۲- آنچه در () نوشته شده است در متن نیست و ضرورت جمله را افزوده شده است و اگر با = همراه باشد معنی واژه پیشین است.

۳- متن = ایستان. ۴- متن = نه زیوندك. ۵- متن = اوزید، بعضی نسخ = بود و اوزید؛ نك. حاشیه متن پهلوی. ۶- چن. حاشیه، متن = وستار؟

۷- متن = باستان b'st'n = اکنون، متون مانوی = bāyastān (از افادات هیننگ)

۸- چند نسخه = مگوی، نك حاشیه متن پهلوی.

- ۱۳- زن و فرزند و بنده^۹ خویشتن جدا از فرهنگ بمهل کت تیمارورنج گران
برنرسد و پشیمان نشوی .
- ۱۴- بیکاه مخفد . ۱۵- پس و پیش پاسخ را بسنج^{۱۰} .
- ۱۶- بهیچ کس افسوس مکن^{۱۱} . ۱۷- با دژ آگاه مرد همراز مشو .
- ۱۸- با خشمگین مرد همراه مشو . ۱۹- با مرد هرزه^{۱۲} نیز همسکال مشو .
- ۲۰- با مرد بسیار خواسته^{۱۳} همخورش مشو .
- ۲۱- با مرد مست همخورش مشو .
- ۲۲- از بد کهر مرد و بد نژاد مرد وام مگیر و مده چه سود^{۱۴} گران باید
دادن و همه گاه^{۱۵} بدرتو ایستد و همیشه پیغامبر به درتو دارد و بتو زیان گران ازش رسد^{۱۶} .
- ۲۳- دش چشم (= بد چشم) مرد را بیاری مگیر .
- ۲۴- به رشکین مرد (= مرد حسود) خواسته منمای .
- ۲۵- اندر فرمانروائی و جر (= فتوی ، حکم) بدروغ^{۱۷} مهرمکن .
- ۲۶- از ستمگر^{۱۸} و دروغزن مرد سخن مشنو .
- ۲۷- به باد افراه به مردمان کردن بیتاب مباش^{۱۹} .
- ۲۸- در خورن (= مهمانی) پیکار مکن ۲۹- مردم را مزین .
- ۳۰- گاه را مکوش (= برای مقام مکوش)
- ۳۱- با مرد ازاده نژاد^{۲۰} و کار آگاه وزیرک و خوش خیم هم سخن شو^{۲۱} و دوست باش .

۹- متن ندارد. در بعضی نسخ با جزئی تحریفاتی واژه anšatryk (= anšatrik) برده ، بنده تصحیح
هیننگ (را افزوده اند؛ نک حاشیه متن بهلولی . ۱۰- متن = pat patmān kon = به پیمان کن .
۱۱- طعنه مزین . ۱۲- متن = 'lyc = 'lk + c = هرزه ، خل و کم خرد (۴) .
۱۳- متن = بس خواسته مرد = توانگر . ۱۴- متن = و خش .
۱۵- متن = هر گاه . ۱۶- متن = بود . ۱۷- متن = syzk .
۱۸- varanik ۱۹- متن = āzātcihrak = ازاده نژاد .
۲۰- متن = hampursakihkon .

- ۳۲- در نبرد باری گران(تر) بر تو نبود مگر(؟) ترس^{۲۱}.
- ۳۳- از کین ور مرد فرمانروا دور باش ۳۴- با مرد دبیر دشمن^{۲۲} مشو.
- ۳۵- با مرد هرزه گوی راز خویش مگوی.
- ۳۶- پیشگاه مرد دانا را گرامی دار، از سخن پرس (و) از شنو.
- ۳۷- بکسی دروغ مگو. ۳۸- آنکه را شرم نیست از سخن خواسته مگیر.
- ۳۹- چشمگاه بچیزی گرومنه^{۲۳}.
- ۴۰- نه بر است و نه بدروغ سو گند مخور.
- ۴۱- چون خانه خواهی کردن نخست هزینه بمیان کن.
- ۴۲- خود برای خویشتن زن خواه.
- ۴۳- اگر [ت] خواسته بود. نخست آب و رز و زمین خر، چه اگر بر ندهد بن بمیان بود^{۲۴}
- ۴۴- [هر] چند توانی مردم را به سخن میازار.
- ۴۵- به کین و زیان مردمان مرو.
- ۴۶- به خواسته، [هر] چه توانی، رادی کن.
- ۴۷- بر هیچکس فریفتاری مکن که تو نیز بسیار دردمند نباشی.
- ۴۸- پیشوای مرد را گرامی و بزرگ^{۲۵} دار و سخن از او پذیر.
- ۴۹- بجز از خویشاوندان و دوستان چیزی وام مگیر.
- ۵۰- شرمگین زن دوست باش و بزنی به زیرک و دانا مرد ده چه زیرک و دانا
- مرد همانا چنان زمین نیک [است] که (اگر) تخم اندر افکنده شود خوار بار گوناگون از او آید.
- ۲۱- تعیین معنی درست جمله با نسخه بدلای همه کلمه های آن مشکلست. با حذف حرف نفی فعل نخست نیز میتوان چنین معنی کرد: «در نبرد (اگر) بارگران بر تو بود بسیار پترس.»
- ۲۲- متن = hamimâl = دشمن، همیمال مشو = مقابله مکن.
- ۲۳- متن = چشمگاه شاید بتوان جمله را اینچنین معنی کرد: چشمت دنبال چیزی نباشد(؟).
- ۲۴- متن = بیش خر، چه اگر بر ندهد پس آنرا بن بمیان بود. ۲۵- متن = گرامی و او را مه دار.

- ۵۱- آشکاره سخن باش^{۲۶}. ۵۲- جز باندیشه سخن بمگوی .
- ۵۳- جز بآئین وام مده . ۵۴- زن فرزانه و شر مگین دوست دار^{۲۷} و بزنی خواه.
- ۵۵- مرد خوش خیم و درست و کار آگاه را اگر هم فقیر بود ، به دامادی گیر
پس او را خواسته از یزدان رسد .
- ۵۶- به پیرمرد^{۲۸} افسوس مکن چه تو نیز بزودی پیر شوی .
- ۵۷- مرد ناآمرزنده نابخشایگر را زندانبان مکن. مردم گزیده و بزرگ و
مرد هوشیار را بر بند (یان) زندانبان کن .
- ۵۸- اگر (ت) پسری بود به برنائی به دیرستان ده چه چشم روشن (از) دیر است .
- ۵۹- سخن^{۲۹} به نگرش (= تأمل- احتیاط) گوی چه سخنی است که گفته (ش)
بهو (سخنی) است که پادنش (= نگاهداشتنش) و آنکه نگاه داشته شود به از آنست که
گفته شود . ۶۰- راست گوی مرد را پیامبر کن .
- ۶۱- بمرد زده^{۳۰} اعتماد مدار و هزینه ، چنانکه آئین بود ، بوسیله باوریکان
(= با ایمانان ، معتمدان) کن . ۶۲- سخن چرب گوی .
- ۶۳- گفتار چرب دار . ۶۴- منش نیک دار .
- ۶۵- خویشتن مستای تا خوب کردار بوی .
- ۶۶- به^{۳۱} خدایان و پادشاهان ناآمرزنده مباش

- ۲۶- متن = آشکاره گو « باش = سخن آشکاره گوی . ۲۷- متن = باش .
- ۲۸- واژه ای که به « پیرمرد » ترجمه شده است دوبار درین جمله بکاررفته است خواندن
دو حرف اول آن (= my) روشن نیست بقیه را میتوان dātvar خواند بمعنی سالور، سالمند،
سالخورد، دو حرف اول را با افزایش دندانهای میتوان به ms تغییر داد و کلمه را masdātvar
= مه دادور خواند یعنی بزرگ سالخورد یا بسیار پیر ؛ سنج . دادمه = سالخورد بند ۶۷ .
- ۲۹- پس از سخنی کلمه « تیز » دیده میشود که زائد بنظر میرسد ؛ اگر در متن الحاقی
نباشد باید چنین معنی کرد . سخن تیز (= تند) را با تأمل گوی
- ۳۰- بیچاره، فلک زده ، بدبخت (؟) ۳۱- متن = چگونگی (چنان کت) .
- ۳۲- متن = اندر ؛ در تمام نسخه بدلها خدایان و پادشاهان بصیغه جمع است . اگر جمله
چنین بود بهتر میبود : اندر خدائی و پادشاهی ناآمرزنده مباش .

- ۶۷- از دادمه^{۳۳} (= سالخورد) و نیکمرد^{۳۴} سخن پرس .
- ۶۸- از مرد دزد چیزی مگیر و ایشان را^{۳۵} . کن .
- ۶۹- بیم دوزخ را ، باد افراه به نظر^{۳۶} گیر .
- ۷۰- به هر کس و هر چیز مغرور و گستاخ مباش .
- ۷۱- نیک فرمان باش تا نیک بهر^{۳۷} بوی .
- ۷۲- بیگناه باش تا بی بیم باشی .
- ۷۳- سپاسدار باش تا بهر نیکی ارزانی باشی .
- ۷۴- یگانه باش تا معتمد بوی .
- ۷۵- راست گوی باش تا استوار بوی .
- ۷۶- فروتن باش^{۳۸} که بسیار دوست باشی .
- ۷۷- به دوست باش که خسرو (= نیکنام) بوی .
- ۷۸- خسرو باش که نیک زندگانی^{۳۹} بوی .
- ۷۹- نیک بهر(و) دین دوست باش که پارسا باشی .
- ۸۰- روان پرس باش که بهشتی بوی .
- ۸۱- [براه] دادار باش تا کر زمانی^{۴۰} (= عرش آشیان) باشی .
- ۸۲- زن کسان مفرب چه به روان کنهای گران بود .
- ۸۳- خورده بی شنوهر^{۴۱} مردم [نگه] مدار چت سپاس ندارد .

۳۳- دادمه واژه ایست که جا دارد بجای « سناتور » بکار رود و « مجلس داد مهان » برای « مجلس سنا » . ۳۴- متن = به مرد . ۳۵- متن = stwbw (۲) .

۳۶- متن = نگرشن . ۳۷- متن = هو فرمان .

۳۸- متن = rtnw (بجای 'yrtnw) (= êrtan) . ۳۹- متن = هو زبوشن .

۴۰- متن = دادار باش ؛ در نسخه JE (نك. زیر نویس متن پهلوی) کلمه Pat (= به) را در آغاز افزوده است : به دادار باش - در ترجمه برای آفاده معنی [براه] افزوده شده است .

۴۱- شنوهر = سپاس ، خشنودی ، اوستا s̥naoθra ارمی snorh - خورده بی- شنوهر، صفت مر کبست یعنی کسی که برای چیزهای کوچک سپاسگزاری نمیکند و خشنود نمیشود .

- ۸۴- خشم و کین را ، روان خویش تباه مکن .
- ۸۵- بهنگام کردن و گفتن (= کردار و گفتار) بچربی (= نبرمی) نمازبر - چه از نماز بردن پشت به نشکند و از چرب پرسیدن زبان گنده نرود (= نشود) .
- ۸۶- نخست سخن به بد سرشت مگوی .
- ۸۷- چون به انجمن نشینی (نزد مردم دژ آگاه منشین که دژ آگاهت نگیرند^{۴۲} .
- ۸۸- به انجمن سور هر جای که نشینی بجای بالاتر (= از بر) منشین کت از آن جای نه خیزانند و به جای فروتر نشانند .
- ۸۹- به خواسته و مال گیتی گستاخ مباش چه خواسته و مال دنیا همانا چنان مرغی (است) که از این درخت به آن درخت نشیند و به هیچ درخت نیاید .
- ۹۰- به پدر و مادر خود ترس آگاه و نیوشیدار^{۴۳} و فرمانبردار باش چه مرد را تا پدر و مادر زنده (باشد) همانا چنان شیری است اندر بیشه که از کسی نترسد و او را که پدر و مادر نیست همانا چنان زنیست بیوه که اگر چیزی ازش بگیرندکاری کردن نتوان و هر کسش بخوار دارد .
- ۹۱- دختر خود به زیرک و دانا مرد ده چه زیرک و دانا مرد همانا چنان زمینی (است) نیک که (چون) تخم بر آن افکنند ازش بر^{۴۴} بسیار (بر) آید .
- ۹۲- اگر خواهی از کسی دشنام نشنوی به کسی دشنام مده .
- ۹۳- تند و هرزه گوی مباش ، چه تند و هرزه گوی مردم همانا چنان آتش (است) که چون اندر بیشه زار^{۴۵} افتد ، هم^{۴۶} مرغ و ماهی سوزد و هم خرفستر سوزد .
- ۹۴- با آن مرد که پدر و مادر ازو آزرده و ناخشنود (است) همکار مباش کت
-
- ۴۲- متن = دژ آگاه پیدا بنوی . ۴۳- متن = اندر پدر و مادر ... ، ترس آگاه بودن = احترام و ادب کردن - نیوشیدار بودن = شنوا و مطیع و فرمانبردار بودن . ۴۴- متن = جو .
- ۴۵- متن = بیشهستان . ۴۶- متن = همه .

داد به دوبار ندهند^{۴۷} و ترا با کسی دوستی و مهر نبود ،

۹۵- شرم و ننگ بدی را روان خویش بدوزخ مسپار^{۴۸}.

۹۶- سخن دو گانه مگوی .

۹۷- به انجمن (هر) جای که نشینی نزدیک دروغزن منشین چه تو نیز بسیار

دردمند نباشی . ۹۸- آسان پای باش که روشن چشم بوی .

۹۹- شب خیز باش که کار روا باشی . ۱۰۰- دشمن کهن دوست نو مکن

چه دشمن کهن همانا چنان مار سیاهست که صد ساله کین نفراموشد .

۱۰۱- دوست کهن دوست نو کن چه دوست کهن همانا چنان می کهنست که

هر چند کهنتر به خورش شهر یاران بهترو سزاتر شاید .

۱۰۲- یزدان آفرین کن و دل بر امش دار کت از یزدان افزایش به نیکی رسد.

۱۰۳- دهیو بد^{۴۹} مرد را نفرین مکن چه به شهر پاسبان است و نیکی به مردم اندازد^{۵۰}.

۱۰۴- و تو را گویم پسر من ، جهشیار^{۵۱} ، برای مردمان خرد خوبست^{۵۲} چه اگر ،

پر گشت ، خواسته بشود یا چهار پای بمیرد ، خرد بماند .

۱۰۵- بدین خستو باش^{۵۳} چه^{۵۴} خرسندی مهست (= بزرگترین) دانائی وهم

بزرگترین امید مینو(ست) . ۱۰۶- همیشه^{۵۵} روان خویش اندر یاد دار .

۱۰۷- نام خویش را ، خویشکاری (= وظیفه) خویش بمهل .

۴۷- متن = نه دهد ، شاید یعنی مردم دوباره در باره تو قضاوت نمی کنند بار اول از همکارت

ترا شناخته اند که بدی و این بدی بر تو مانده است و بهمین جهت « ترا با کس دوستی و

مهر نبود » . ۴۸- یعنی برای شرم و ننگ بدی (و دوری جستن از آن) روان خود

را بدروغ دیگری که مستوجب دوزخست مسپار . ۴۹- شهریار ، فرمانروا ، پادشاه .

۵۰- در متن پهلوی دو فعل آخر این بند جمع است . ۵۱- بختیار .

۵۲- متن = چیز خرد خوبست . ۵۳- متن = به استوانی - (خستونی - اعتراف)

بدین بکوش . ۵۴- در متن این دو جمله بوسیله « چه » بهم مربوط شده است در صورتیکه

ربطی بهم ندارند و ظاهراً بایستی دو جمله جداگانه باشد . ۵۵- متن = هر گاه .

- ۱۰۸- دست از دزدی و پای از اخویشکاری (بر خلاف وظیفه) رفتن بازدار چه آنکو کوفه کند پاداش یابد و آنکو گناه کند باد افراه برد .
- ۱۰۹- هر که همالان (= حریفان) را چاه کند خود اندر افتد .
- ۱۱۰- نیک مرد آساید و بد مرد بیش اندوه گران برد .
- ۱۱۱- زن جوان بزنی کن .
- ۱۱۲- می (به) پیمان خور چه آنکومی بی پیمان خور د بس گونه کون گناه از سر رود .
- ۱۱۳- اگر چه افسون مار تو بس نیک دانی ، دست زود زود به مارمنه که تو به نکزد و ابر جای نمیری^{۵۶} .
- ۱۱۴- اگر آشنای آب (شنای آب) تو بس نیک دانی ، زود زود به آب ستم به مشو که آبت به نبرد و بر جای نمیری^{۵۷} .
- ۱۱۵- بهیچ آینه^{۵۸} مهر دروغی (= پیمان شکنی) مکن که پیسی بدست مرسد .
- ۱۱۶- خواسته کسان میاور (āpar) و مدار و به آن خویش میامیز چه آن خویش تباه و ناپیدا شود ، چه اگر خواسته دیگران^{۵۹} آوری^{۶۰} و (نگاه) داری^{۶۱} و به آن خویش [آمیزی]^{۶۱}
- ۱۱۷- شاید نبوید چه مردم همانا چنان خیک پراز باد (است) چون باد ازش بشود چیزیش بر جای به نماند .
- ۱۱۸- مردم همانا چنان شیر خواره (است) که خوی آنکس اندر گیرد که بهش ابر ایستد (با او باشد) .
- ۱۱۹- هر مزد روز می خور و خرم باش . ۱۲۰- بهمن روز پوشش و جامه نو پوش .
- ۱۲۱- اردیبهشت روز به مان آتشان مشو .

۵۶- متن = میرد . ۵۷- متن = میری . ۵۸- بهیچ روی ، سنج - هر آینه .
 ۵۹- متن = نه خویش . ۶۰- متن = آورد و نگاه دارد . ۶۱- متن افتادگی دارو شاید یک ورق یا بیشتر افتاده باشد .

- ۱۲۲- شهریور روز شاد باش . ۱۲۳- اسپندارمذ روز ورز زمین کن .
- ۱۲۴- خورداد روز جوی کن ۱۲۵- امرداد روز دارو درخت نشان .
- ۱۲۶- دی باذر روز سرشوی و موی و ناخن پیرای .
- ۱۲۷- آذر روز به راه شو و نان میز چه گناه گران بود .
- ۱۲۸- آبان روز از آب پهریز کن و آب میازار .
- ۱۲۹- خور روز کودک بدبیرستان کن تا دبیر و فرزانه بود .
- ۱۳۰- ماه روز می خور وبا دوستان گفتگو کن و از ماه خدای ایافت^{۶۲} خواه .
- ۱۳۱- تیر روز کودک به تیراندازی و نبرد و سواری آموختن فرست .
- ۱۳۲- گوش روز پرورش گو شورون کن و گاو به ورز آموز .
- ۱۳۳- دی بمهر روز سر شوی و موی و ناخن ویرای وانگور از رزان باز به چرخشت افکن تا به بشود .
- ۱۳۴- مهرروز اگرت از کس مستمندی رسیده باشد^{۶۳} پیش مهرایست ، از مهر داوری خواه و گله کن . ۱۳۵- سروش روز برای نجات روان خویش از سروش اهلو ایافت^{۶۴} خواه .
- ۱۳۶- رشن روز، روز گارسبک، وهر کارخواهی (= کامی) به خوشی (= فرارونی) کن .
- ۱۳۷- فروردین روز سو گند مخور و آنروز یزش فروهر پارسایان کن تا خشنودتر بباشند .
- ۱۳۸- بهرام روز بن خان و مان افکن تا زود بفرجام رسد و به رزم و کارزار شو تا به پیروزی باز آئی .
- ۱۳۹- رام روز زن خواه و کارورامش کن و پیش داوران شوتا به پیروزی^{۶۴} باز آئی .
- ۱۴۰- باد روز درنجش^{۶۵} کن و به کار نو میبوند .

۶۲- نیاز - حاجت . ۶۳- متن = آمده .

۶۴- پیروزی و بواتیه (= سلامتی ؟) . ۶۵- نیایش ، خواندن سرود و ادعیه از پر .

۱۴۱- دی بدین روز هر کارکامی (خواهی) کردن، کن. وزن بخانه آور و موی و ناخن پیرای و جامه [نو] پوش.

۱۴۲- دین روز خرفستر اوژن.

۱۴۳- ارد روز هر چیز نوخر و اندر خانه بر.

۱۴۴- اشتاد روز اسب، گاو و ستور به گشن هل تا بدرستی باز آید^{۶۶}.

۱۴۵- آسمان روز به راه دور شو که بدرستی آئی.

۱۴۶- زامیاد^{۶۷} روز دارو مخور.

۱۴۷- مهر سپند روز جامه افزای (؟) و دوز و پوش وزن بزنی کن که فرزندتیز ویر و نیک زاید.

۱۴۸- انیران روز، موی و ناخن پیرای و زن به زنی کن که فرزند نامور زاید.

۱۴۹- چون نیکی رسد بسیار شاد مباح، چون بدی رسد بسیار برنج مباح،

چه نیکی زمان بدی و بدی زمان نیکی است. و هیچ فراز نیست که شیب [ش] نه از پیش و هیچ شیب نیست که فراز [ش] نه از پس.

۱۵۰- به خورش خوردن آزمند^{۶۸} مباح.

۱۵۱- و از هر خورش به مخور و زود زود به سور و خورن (= مهمانی) بزرگان

مشوکت ستوه نرسد.

۱۵۲- چه چهار چیز [است] که بتن مردمان بدتر است [از آنچه] دژ آگاه

مرد بخویشتن کند؟ یکی نشان دادن زور بازو (= قدرت) یکی درویش برمنش

(= مسکین مغرور) که با مرد توانگر نبرد کند^{۶۹} یکی پیر ریدک (= کودک)

خیم که زن برنا بزنی کند. یکی مرد جوان که زن پیر بزنی کند.

۶۶- چنینست در متن ولی ظاهر آبا یستی اشتباه باشد «بزاید» بهتر است. ۶۷- غلطی است قدیم

و بایستی زام یزد = زام ایزد خوانده شود. ۶۸- متن = Varanik ۶۹- متن = پرد.

۱۵۳- مردم دوستی [را] از کمال اندیشه و خوشخوئی را از خوب آوازی
(= ادب) شاید دانستن .

۱۵۴- و تو را گویم پسر من ، جهشیار ، برای مردم خرد بهترین چیز است
(چیز خرد به)

انوشه روان باد آهزبد مهر اسپندان که این اندرز کرد و این فرمان داد .
ایدون باد .

غلطنامه اندرز آذربید ماریسندان

درست	نادرست	سطر	صفحه
ایستان	ایستان	۳ (حاشیه)	۵۱۸
'nstryk	anstryk	۱ (<)	۵۱۹
آشکاره گوش	آشکاره کو <	۱ (<)	۵۲۱
هو فرمان ، هو بهر	هو فرمان .	۳ (<)	۵۲۲
xnaoθra	θnaoθra	۷ (<)	<
بندهای ۱۱۸ و ۱۱۴ بترتیب اینچنین تصحیح شود: (= برخلاف وظیفه) (= شنای آب) و (= با او باشد)			۵۲۵
بند ۱۴۱ چنین تصحیح شود: (= خواهی)		۱	۵۲۷
ماریسندان	مهرسندان	۵	۵۲۸